

**PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA
ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU**

Zagreb, ožujak 2020.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovoga zakona sadržana je u članku 2. stavku 4., a u vezi s člankom 57. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 85/2010 - pročišćeni tekst i 5/2014 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE UREĐUJU PREDLOŽENIM ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

1. Ocjena stanja

Obvezno mirovinsko osiguranje utemeljeno na generacijskoj solidarnosti uređeno je Zakonom o mirovinskom osiguranju (Narodne novine, broj 157/2013, 151/2014, 33/2015, 93/2015, 120/2016, 18/2018 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 62/2018, 115/2018, 102/2019) - u daljnjem tekstu: ZOMO, koji je stupio na snagu 1. siječnja 2014. godine. Osiguranicima se na načelima uzajamnosti i solidarnosti obvezno osiguravaju prava za slučaj starosti i smanjenja radne sposobnosti, a članovima njihovih obitelji prava za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika. Odredbama ZOMO-a uređeni su i uvjeti, način i postupak ostvarivanja tih prava u Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje (u daljnjem tekstu: Zavod).

Prema ZOMO-u članovi obitelji osiguranika iz članka 22. ZOMO ostvaruju obiteljsku mirovinu u skladu s odredbama članka 65. do 75a ZOMO. Kod određivanja visine obiteljske mirovine, svota mirovine se računa tako da se osobni bodovi pomnože s mirovinskim faktorom iz članka 87. i aktualnom vrijednošću mirovine iz članka 88. ZOMO.

Mirovinski faktor za određivanje obiteljske mirovine iznosi za:

- jednog član obitelji	0,7
- dva člana obitelji	0,8
- tri člana obitelji	0,9
- četiri i više članova obitelji	1,0.

To znači da se obiteljska mirovina nakon smrti osiguranika /korisnika mirovine određuje u visini 70% starosne, prijevremene starosne ili invalidske mirovine umrlog bračnog/izvanbračnog druga, kada obiteljsku mirovinu koristi jedan član obitelji, u visini od 80% - za dva člana obitelji, 90% za tri člana obitelji te u visini od 100% starosne, prijevremene starosne ili invalidske mirovine umrlog bračnog/izvanbračnog druga kad obiteljsku mirovinu koristi četiri i više članova obitelji.

Takvo značajno umanjeње osobne mirovine umrlog osiguranika/korisnika u situaciji kad mirovinu koristi jedan ili eventualno 2 člana obitelji, što je i najčešći slučaj, s obzirom na nisku razinu mirovina dovode u nepovoljan položaj nadživjele članove obitelji.

Ako izabere korištenje osobne mirovine, udovica, odnosno udovac nema pravo niti na dio obiteljske mirovine iza pokojnog bračnog /izvanbračnog druga, bez obzira što su doprinos za mirovinsko osiguranje oboje uplaćivali desetljećima i na temelju toga ostvarili staž osiguranja često puta zajedno 70, 80, pa i više godina. Bez obzira što se radi o mirovinskom osiguranju generacijske solidarnosti i što uplaćeni doprinosi osiguranika služe za isplatu tekućih mirovina aktualnih umirovljenika te nemaju direktnu vezu s određivanjem visine mirovine, takvo zakonsko rješenje duboko je nepravedno prema nadživjelom bračnom/izvanbračnom drugu.

Prema izvješću Europske komisije osobe starije od 65 godina izložene su znatno većem riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti u usporedbi s ostatkom stanovništva, ali i s prosjekom EU-a. U Hrvatskoj je u riziku od siromaštva 24,8% (dok je prosjek EU 21,9 posto), osoba u teškoj oskudici je 8,6 posto, 42,7 posto osoba živjelo je u kućanstvima koja jedva sklapaju kraj s krajem.

Rezultati velikog europskog istraživanja o zdravlju, starenju i umirovljenju pokazuju i dokazuju kako hrvatski umirovljenici imaju upola manje prihode od susjeda u Sloveniji i gotovo pet puta manje prihoda od starijih Nijemaca. Samo trećina starijih građana od 50 godina ima dovoljno novca da bi preživjeli cijeli mjesec.

Prema podacima Eurostata, žene u Europi primaju mirovinu koja je u prosjeku 40% manja nego što je mirovina koju primaju muškarci u dobnoj skupini od 65 do 74 godina starosti. Navedeno je u značajnijoj mjeri posljedica i jaza u plaćama koji postoji između žena i muškaraca. Na navedeno ukazuje i Izvješće o potrebi za strategijom EU-a kojom bi se otklonile i spriječile razlike u mirovinama muškaraca i žena (Izvješće), a koje je donio Europski parlament, Odbor za prava žena i jednakost spolova (2017.). Razlikom u mirovinama između žena i muškaraca pogoršava se situacija žena u osjetljivosti te ih se ostavlja izloženima socijalnoj isključenosti i stalnom siromaštvu. Naime, prema podacima iznesenim u gore spomenutom Izvješću Europskog parlamenta, postotak starijih žena kojima prijete siromaštvo i socijalna isključenost (2014.) iznosio je 20,2%, u usporedbi s 14,6% muškaraca.

Obiteljsku mirovinu u Hrvatskoj najčešće prima supruga (93% svih korisnika obiteljske mirovine u Hrvatskoj su žene) čija je mirovina znatno manja od preminulog supruga. Pritom se mora odreći svoje mirovine, a primat će samo 70% suprugove. Prosječna obiteljska mirovina u Hrvatskoj je 2.051,89 kuna, oko 500 kuna manje od prosječne mirovine u Hrvatskoj, odnosno oko 700 kuna manje od prosječne starosne mirovine u Hrvatskoj.

2. Osnovna pitanja koja se uređuju predloženim Zakonom i posljedice koje će donošenjem zakona proisteći

U mirovinskom osiguranju generacijske solidarnosti pravo na mirovinu prema Zakonu o mirovinskom osiguranju ostvaruje se na temelju mirovinskog staža u sustavu obveznog mirovinskog osiguranja generacijske solidarnosti osiguranika, na načelima uzajamnosti i solidarnosti, i na temelju uplaćenih doprinosa iz plaća odnosno osnovica.

Budući da nepovoljna gospodarska situacija utječe na pogoršanje standarda umirovljenika, pogotovo korisnika obiteljske mirovine – samca koji nakon smrti bračnog druga/izvanbračnog druga često pada ispod granice siromaštva, predlaže se da se korisnicima obiteljske mirovine u buduću obiteljska mirovina određuje s povećanim mirovinskim faktorom:

- kada tu mirovinu koristi jedan član (sa sadašnjih 0,7 na 0,8),
- kada tu mirovinu koriste dva člana (sa 0,8 na 0,85), odnosno
- kada mirovinu koriste tri člana (s 0,9 na 0,95), dok kada obiteljsku mirovinu koristi četiri i više članova mirovinski faktor ostaje isti kao i do sada (1,0).

Ova promjena bi uz novi Zakon o obiteljskom dodatku uz mirovinu kojeg također predložimo, a prema kojem bi nadživjeli bračni/izvanbračni drug uz osobnu mirovinu mogao ostvariti i obiteljski dodatak (ako mu je to povoljnije od korištenja obiteljske mirovine), barem na neko vrijeme zaustavila izraziti trend sve većeg siromaštva hrvatskih umirovljenika, naročito korisnika obiteljskih mirovina.

Na taj način će se (donošenjem ovog zakona o izmjenama Zakona o mirovinskom osiguranju, kao i Zakona o obiteljskom dodatku uz mirovinu) osigurati da ukupno mirovinsko primanje članova obitelji iza pokojnog osiguranika/korisnika prava, u jednom svom dijelu, u okviru načela uzajamnosti u mirovinskom osiguranju generacijske solidarnosti, bude odraz doprinosa umrlog bračnog /izvanbračnog druga, a s druge strane, u okviru načela solidarnosti dovelo bi do povećanja prosječne obiteljske mirovine, a time i standarda nadživjelog bračnog druga, djece i drugih članova obitelji iza umrlog osiguranika/korisnika prava.

III. OCJENA SREDSTAVA POTREBNIH ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Sredstva za provedbu predloženog Zakona osiguravaju se u Državnom proračunu unutar razdjela 086 Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, glave 08620 Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje.

Predloženi Zakon će utjecati na povećanje rashoda državnog proračuna. To znači da za provedbu predloženog Zakona treba osigurati dodatna sredstva iz Državnog proračuna Republike Hrvatske i to 500 milijuna kuna u 2021. i 515 milijuna kuna u 2022. godini.

**PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA
ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU**

Članak 1.

U članku 87. stavak 1. točka 13 mijenja se i glasi:

13) obiteljsku mirovinu ako mirovina pripada samo udovici, odnosno udovcu i djeci osiguranika, ili samo roditeljima, ili braći, sestrama i drugoj djeci bez roditelja uzetoj na uzdržavanje, i to ako mirovinu koristi:

- jedan član obitelji	0,80
- dva člana obitelji	0,85
- tri člana obitelji	0,95
- četiri i više članova obitelji	1,00

U stavku 2. riječi „prema stavku 1. točki 9. ovoga članka“ zamjenjuju se riječima: „prema stavku 1. točki 13. ovoga članka“.

U stavku 3. riječi „prema stavku 1. točki 9. ovoga članka“ zamjenjuju se riječima: „prema stavku 1. točki 13. ovoga članka“.

Članak 2.

Korisnicima obiteljske mirovine koji su tu mirovinu ostvarili do 31.12.2020., odredit će se od 1.siječnja 2021. godine, nova svota obiteljske mirovine prema ovome Zakonu, bez donošenja rješenja.

Članak 3.

Ovaj Zakon objavljuje se u „Narodnim novinama“, a stupa na snagu 1. siječnja 2021.

OBRAZLOŽENJE

Uz članak 1.

Ovom odredbom povećava se mirovinski faktor za određivanje obiteljske mirovine, kada tu mirovinu koristi jedan član (sa sadašnjih 0,7 na 0,8), odnosno kada tu mirovinu koriste dva člana (sa 0,8 na 0,85), odnosno kada mirovinu koriste tri člana (s 0,9 na 0,95), dok kada obiteljsku mirovinu koristi četiri i više članova mirovinski faktor ostaje isti kao i do sada (1,0).

Također, ispravlja se greška u Zakonu u pozivanju na odgovarajuću točku koja se odnosi na mirovinski faktor za određivanje obiteljske mirovine (nije točka 9., nego točka 13.).

Uz članak 2.

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje će od 1. siječnja 2021. korisnicima obiteljske mirovine koji su tu mirovinu ostvarili do 31.12.2020. odrediti novu svotu obiteljske mirovine prema ovome Zakonu, bez donošenja rješenja.

Uz članak 3.

Ovom odredbom određuje se dan stupanja na snagu Zakona.

ODREDBE VAŽEĆEG ZAKONA KOJE SE MIJENJAJU, ODNOSNO DOPUNJUJU

Članak 87.

(1) Mirovinski faktor iznosi za:

1) starosnu mirovinu	1,0
2) starosnu mirovinu koja se isplaćuje osiguraniku za vrijeme zaposlenja do polovice punog radnog vremena	1,0
3.) starosnu mirovinu stečenu prema posebnom propisu o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba ili propisu o posebnim pravima iz mirovinskog osiguranja zaposlenika na poslovima razminiranja koja se isplaćuje za vrijeme zaposlenja s punim radnim vremenom	0,5
4.) starosnu mirovinu stečenu prema posebnom propisu o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba ili propisu o posebnim pravima iz mirovinskog osiguranja zaposlenika na poslovima razminiranja koja se isplaćuje za vrijeme zaposlenja tih osoba do polovice punog radnog vremena	1,0
5.) starosnu mirovinu za dugogodišnjeg osiguranika koja se isplaćuje za vrijeme zaposlenja do polovice punog radnog vremena 1,0	1,0
6) prijevremenu starosnu mirovinu	1,0
7) prijevremenu starosnu mirovinu koja se isplaćuje za vrijeme zaposlenja do polovice punog radnog vremena	1,0
8) privremenu invalidsku mirovinu koja se isplaćuje za vrijeme nezaposlenosti	0,8
9) invalidsku mirovinu zbog potpunog gubitka radne sposobnosti	1,0
10) invalidsku mirovinu zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti koja se isplaćuje za vrijeme nezaposlenosti	0,8
11) invalidsku mirovinu zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti koja se isplaćuje osiguraniku za vrijeme zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti, ako je uzrok bolest ili ozljeda izvan rada	0,5
12) invalidsku mirovinu ostvarenu zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti uzrokovane ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću koja se isplaćuje osiguraniku za vrijeme zaposlenja ili obavljanja samostalne djelatnosti	0,6667

13) obiteljsku mirovinu u slučaju ako mirovina pripada samo udovici, odnosno udovcu i djeci osiguranika, ili samo roditeljima, ili braći, sestrama i drugoj djeci bez roditelja uzetoj na uzdržavanje, i to ako mirovinu koristi:	
– jedan član obitelji	0,7
– dva člana obitelji	0,8
– tri člana obitelji	0,9
– četiri i više članova obitelji	1,0

(2) Ako pravo na obiteljsku mirovinu ima udovica, odnosno udovac, djeca i roditelji osiguranika, mirovinski se faktor određuje tako da se udovici, odnosno udovcu i djeci odredi prema stavku 1. točki 9. ovoga članka, a roditeljima ostatak do 1,0. Ako bi udovici, odnosno udovcu i djeci s obzirom na njihov broj mirovinski faktor iznosio 1,0, mirovinski faktor za udovicu, odnosno udovca i djecu iznosi 0,9, a za roditelje 0,1.

(3) Ako pravo na obiteljsku mirovinu ima udovica, odnosno udovac, djeca ili roditelji i drugi članovi obitelji (brat, sestra i drugo dijete bez roditelja uzeto na uzdržavanje), mirovinski se faktor određuje tako da se udovici, odnosno udovcu, djeci ili roditeljima odredi prema stavku 1. točki 9. ovoga članka, a drugim članovima obitelji – ostatak do 1,0.

(4) Ako pravo na obiteljsku mirovinu ima udovica, odnosno udovac i bivši bračni drug osiguranika, odnosno korisnika mirovine, oboje se, radi određivanja obiteljske mirovine prema ovome Zakonu, smatraju jednim članom obitelji pa im se mirovinski faktor određuje za jednog člana obitelji.